
Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i Norge

AV FRØYDIS BAKKEN

SAMANDRAG

Norge er et av landene med høyest yrkesdeltakelse for kvinner. Det norske arbeidsmarkedet er likevel sterkt kjønnssegregert, både ved at kvinner og menn fortsatt i betydelig grad velger ulike utdanninger og arbeider i ulike yrker, næringer og sektorer. Menn har også i større grad lederstillinger enn kvinner.

Utdanning legger i stor grad grunnlaget for deltakelsen og karrieren i arbeidsmarkedet. Tall fra 2006 over befolkningens høyeste fullførte utdanning, tyder på at kjønnssegregeringen i utdanning er i endring. I 2006 var det en høyere andel yngre kvinner som har høyere utdanning enn yngre menn. Når det gjelder fagfelt, nærmer kvinnene seg mennene ved at en høy andel kvinner nå velger utdanninger som jus, medisin og økonomi. Mennene nærmer seg i mindre grad kvinnenes tradisjonelle fag som sykepleie.

Menn og kvinners ulike utdanningsvalg reflekteres i kjønnsforskjeller blant de sysselsatte i ulike næringer. Dette er også årsaken til at utviklingen i arbeidsledigheten utvikler seg ulikt for menn og kvinner. Deltidsarbeid er også utbredt blant kvinner.

Kjønnsforskjellene i arbeidsmarkedet finner vi også igjen i inntekt, sykefravær, uttak av foreldrepenger og alderspensjon. Alderspensjonen, som reflekterer en persons deltakelse i arbeidslivet, er betydelig lavere for kvinner enn for menn. I 1. halvår 2009 utgjorde den gjennomsnittlige alderspensjonen for kvinner 73 prosent av menns gjennomsnittlige alderspensjon. De siste tiårene har yngre kvinner tatt lengre utdanninger enn tidligere, samtidig som vi har hatt en jevn økning i sysselsettingen blant kvinner. Det vil imidlertid ta lang tid før vi ser effekten av dette i alderspensjonene.

INNLEDNING

Norge er et av landene med høyest yrkesdeltakelse for kvinner. I 2008 var 77,1 prosent av mennene og 70,7 prosent av kvinnene yrkesaktive. Ifølge OECD er det norske arbeidsmarkedet likevel et av de mest kjønnssegregerte i verden (OECD 2002).

Det at det norske arbeidsmarkedet er gjennomgående kjønnsdelt kan forklares både av individuelle og strukturelle forskjeller. Valg av for eksempel utdanning, yrke og stillingsandel henger blant annet sammen med den enkeltes preferanser, normer, rolle i familien og økonomiske behov.

Til tross for den høye kvinnelige yrkesdeltakelsen i Norge, indikerer ulike parametere i arbeidsmarkedet som deltidsarbeid, sektortilknytning, fordelingen i næringer og sykefravær at det derimot er store forskjeller mellom kjønnene. Kjønnssegregeringen i arbeidsmarkedet, til tross for høy grad av likestilling i samfunnet generelt sett, omtales ofte som det norske likestillingsparadokset.

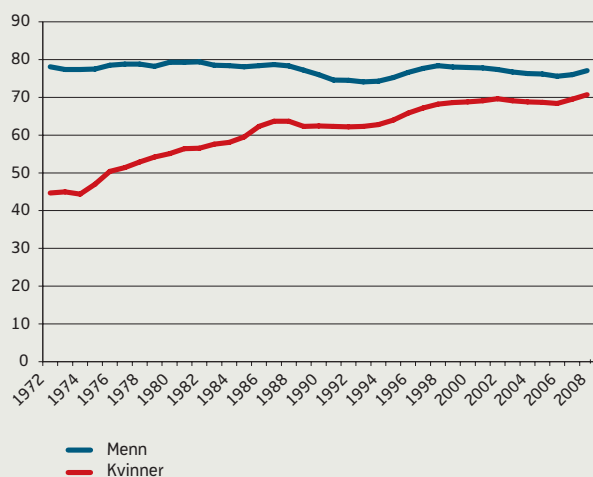
Offentlig statistikk fordeles ofte etter kjønn, og kjønn er generelt sett en sentral variabel i analyser av arbeidsmarkedet. Formålet med denne artikkelen er å gi et oversiktsbilde av det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i Norge. Trekk ved menn og kvinners deltakelse i det norske arbeidsmarkedet vil bli belyst ved hjelp av ulike statistiske indikatorer.

HØY KVINNELIG YRKEDELTADELSE

Figur 1 viser utviklingen i yrkesdeltakelse for menn og kvinner fra 1972 til 2008. Figuren viser at yrkesdeltakelse blant kvinner har økt fra 44,7 prosent i 1972 til 70,7 prosent i 2008. I 1972 var 78,1 prosent av mennene yrkesaktive, mens dette gjaldt 77,1 prosent i 2008. Yrkesdeltakelsen har altså vært stigende for kvinner i denne perioden, og svakt avtakende for menn.

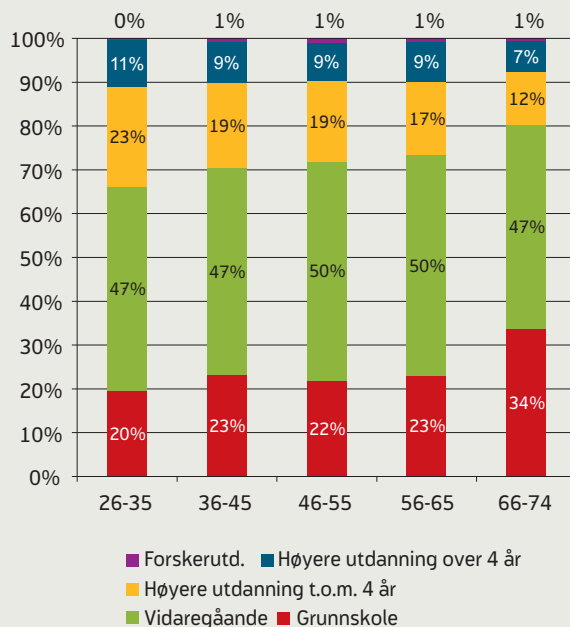
Ulike modeller for velferdsordninger har enten familie, stat eller marked som grunnpilar for velferdsoppgavene i samfunnet. Felles for de skandinaviske landene er en velferdsordning hvor staten spiller en sentral rolle. Den i internasjonal sammenheng høye kvinnelige yrkesdeltakelsen må sees i lys av dette. For det første har de nordiske landene gode velferdsordninger der omsorgsoppgaver er overført fra familien til staten. Dette har gjort det mulig for kvinner i større grad å delta i yrkeslivet. For det andre har oppbyggingen av velferdsstaten, hvor det offentlige i stor grad tar ansvaret for omsorgsoppgaver, også skapt mange nye jobber. Disse jobbene har i stor utstrekning absorbert den økte kvinnelige yrkesdeltakelsen.

Figur 1:
Andel personer i alderen 15-74 år i arbeidsstyrken etter år og kjønn. Prosent.

KILDE: ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN, STATISTISK SENTRALBYRÅ.

Figur 2:
Andelen menn i yrkesaktiv alder etter høyeste fullførte utdanning og alder. 2006.

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ OG NAV

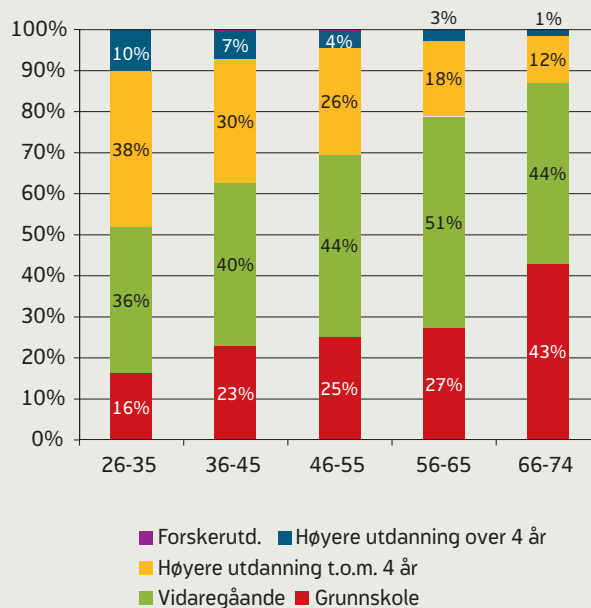
UTDANNING

Arbeidsmarkedet i Norge er både horisontalt og vertikalt kjønnssegregert. Horisontal kjønnssegregering vil typisk si at kvinner og menn arbeider i ulike sektorer og yrker. Kvinner arbeider for eksempel i større grad i offentlig sektor enn menn. Vertikal kjønnssegregering vil si at menn og kvinner har ulike posisjoner, og da også innen samme yrke. Eksempelvis har menn i større grad ledende stillinger enn kvinner.

Utdanning er et viktig premiss for deltakelse og muligheter i arbeidsmarkedet. Grunnlaget for et horisontalt segregert arbeidsmarked legges i utdanningsvalgene menn og kvinner gjør. Valg av utdanning legger grunnlaget for videre kjønnsforskjeller både i sysselsetting og arbeidsledighet.

Figurene 2 og 3 viser andelen menn og kvinner etter utdanningsnivå i ulike aldersgrupper. Utdanningsnivået viser til den høyeste fullførte utdanningen. Figurene viser at unge i større grad enn eldre har høyere utdanning. Det er altså et økende utdanningsnivå i befolkningen. Økningen i utdanningsnivå blant de yngre aldersgruppene er imidlertid sterkest for kvinner. Mens det blant menn i alderen 66-74 år er 20 prosent som har høyere utdanning (inkludert forskerutdanning), er denne andelen 13 prosent for kvinner. For menn i aldersgruppen 26-35 år har denne andelen økt til 34 prosent, mens den har økt til 48 prosent for kvinner. Andelen av den mannlige befolkningen i alderen 66 til

Figur 3:
Andelen kvinner i yrkesaktiv alder etter høyeste fullførte utdanning og alder. 2006

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ OG NAV

74 år som har høyere utdanning ligger 7 prosentpoeng høyere enn for kvinner i samme aldersgruppe. I alderen 26 til 35 år dette endret seg slik at andelen kvinner med høyere utdanning er 14 prosentpoeng høyere enn for menn.

Figurene 2 og 3 viser også at mens andelen menn med videregående skole som høyeste fullførte utdanning holder seg tilnærmet konstant på 47 prosent for alle aldersgrupper, viser andelen kvinner med videregående skole som høyeste utdanning en fallende trend. For de yngste aldersgruppene er det altså en høyere andel kvinner som har høyere utdanning. I aldersgruppen 66 til 74 år er det 44 prosent av kvinnene som har videregående utdanning som sin høyeste utdanning. Denne andelen er redusert til 16 prosent for aldersgruppen 26 til 35 år.

Andelen som har grunnskole som høyeste utdanning viser en fallende trend både for menn og kvinner, men andelen avtar sterkest for kvinner.

Tallene fra 2006 viser altså at kjønnssegregeringen er i endring når det gjelder utdanningsnivå. Når det gjelder kjønnssegregeringen innen fagfelt er den også tydelig.

Tabell 1, 2 og 3 viser de fagfeltene som har høyest andel menn og kvinner på ulike utdanningsnivå. Disse tabellene viser at det på noen områder ikke er så store kjønnsforskjeller, mens det på andre områder er betydelige kjønnsforskjeller.

I befolkningen med høyere utdanning over 4 år i 2006, var for eksempel fagfeltene jus, medisin samt samlebetegnelsen språk-, litteratur-, religions-, og historisk-filosofiske fag blant de fem største både for menn og kvinner. Det er riktignok flest kvinner (13%) som har fullført høyere utdanning innen samfunnsfag, mens det er flest menn som har fullført utdanning som siviløkonom (9%). Innen jus og medisin er det mindre forskjeller i andelen mellom menn og kvinner.

Utdanningsnivået under dette, det vil si høyere utdan-

ninger opp til og med 4 år, presenteres i tabell 2. Her kommer økonomiske og administrative fag høyt opp for begge kjønn. 18 prosent av mennene med utdanning på dette nivået har utdanning innen dette fagfeltet, mens det gjelder 12 prosent av kvinnene. Blant kvinnene er sykepleie det største fagfeltet. 16 prosent av den kvinnelige befolkningen med utdanning på dette nivået er utdannet innen sykepleie. Blant menn ligger sykepleieutdanningen på 17. plass, med 2 prosent av mennene som har utdanning på dette nivået.

Av utdanning på høyere nivå samlet sett viser tabell 1 og 2 altså at en høy andel kvinner har sin høyeste fullførte utdanning innen fagfelt som økonomi og administrasjon samt jus, som tidligere var mannsdominerte fag. På den annen side har menn i mindre grad beveget seg inn i typiske kvinneutdanninger som eksempelvis sykepleie.

Befolkningens høyeste utdanning på videregående nivå presenteres i tabell 3. Her er allmennfaglig studieretning den største både for menn og kvinner. Over en tredjedel av kvinnene med videregående som sin høyeste utdanning finner vi her, mens dette gjelder 21 prosent av mennene. Det er også en betydelig andel av begge kjønn som har økonomiske og administrative fag som sin høyeste fullførte utdanning på videregående nivå. Det vil si 25 prosent av kvinnene og 11 prosent av mennene. Økonomiske fag utgjør sammen med allmenne fag de rene teoretiske linjene på videregående nivå.

Blant de mer yrkesrettede fagfeltene er kjønnsforskjellene tydeligere. Mens de største fagfeltene på kvinnesidene er helse- og sosialfag (13 %), hjelpepleie (6 %) og humanistiske og estetiske fag (5 %), er det på mannsiden maskin- og mekaniske fag (18 %), elektrofag (11 %) og samferdsel, sikkerhet og service (7 %) som er de største.

Når vi ser de ulike utdanningsnivåene under ett, kan vi si at tendensen er at kjønnssegregeringen blir mindre med økende utdanning.

Tabell 1:

Fagfelt med høyest andel menn og kvinner blant utdanninger over 4 år. Befolkningen 26-74 år. 2006.

	Fagfelt	kvinner	Fagfelt	menn
1	Samfunnsfag	13 %	Siviløkonom	9 %
2	Språk, litteratur, historisk-filosofiske fag og religion	11 %	Andre universitets- og høgskolefag	9 %
3	Juristar og andre juridiske fag	10 %	Juristar og andre juridiske fag	8 %
4	Medisin	8 %	Medisin	7 %
5	Andre universitets- og høgskolefag	8 %	Språk, litteratur, historisk-filosofiske fag og religion	7 %

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ OG NAV

Tabell 2:

Fagfelt med høyest andel menn og kvinner blant utdanninger opptil 4 år. Befolkningen 26-74 år. 2006.

	Fagfelt	kvinner	Fagfelt	menn
1	Sykepleie	16 %	Øk/adm fag nivå 6 (eks.sivøk)	18 %
2	Øk/adm fag nivå 6 (eks.sivøk)	12 %	Andre utdanninger lavere grad	7 %
3	Videreutdanning for førskole- og almennlærere	9 %	Andre undervisningsfag	6 %
4	Andre undervisningsfag	8 %	Samfunnsfag og juss	6 %
5	Almennlærer	7 %	Videreutdanning for førskole- og almennlærere	6 %

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ OG NAV

Tabell 3:

Fagfelt med høyest andel menn og kvinner blant utdanninger på videregående nivå. Befolkningen 26-74 år. 2006.

	Fagfelt	kvinner	Fagfelt	menn
1	Almenne fag, inkl idrett og musikk, dans drama	34 %	Almenne fag, inkl idrett og musikk, dans drama	21 %
2	Øk/adm fag	25 %	Maskin og mekaniske fag	18 %
3	Helse og sosial, ekskl pleie og omsorgsfag	13 %	Elektrofag	11 %
4	Hjelpepleie	6 %	Øk/adm fag	11 %
5	Humanistiske og estetiske fag, ekskl musikk,dans drama	5 %	Samferdsel, sikkerhet og service	7 %

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ OG NAV

KVINNER ARBEIDER OFTEST INNEN HELSE, MENS MENN ARBEIDER INNEN BYGG OG ANLEGG

Det er betydelige forskjeller i hvilke næringer menn og kvinner i størst grad arbeider. Figur 4 viser at kvinnedominansen er størst innen helse- og sosialtjenester (82 %) og undervisning (64 %), mens mannsdominansen er størst innen bygge- og anleggsvirksomhet (92 %), kraft- og vannforsyning (78 %), industri, bergverksdrift, olje- og gassutvinning (76 %), jordbruk, skogbruk og fiske (75 %) samt transport og kommunikasjon (75 %). Dette gjenspeiler spesielt kjønnsforskjellene som kom frem for videregående og høyere utdanning opptil fire år.

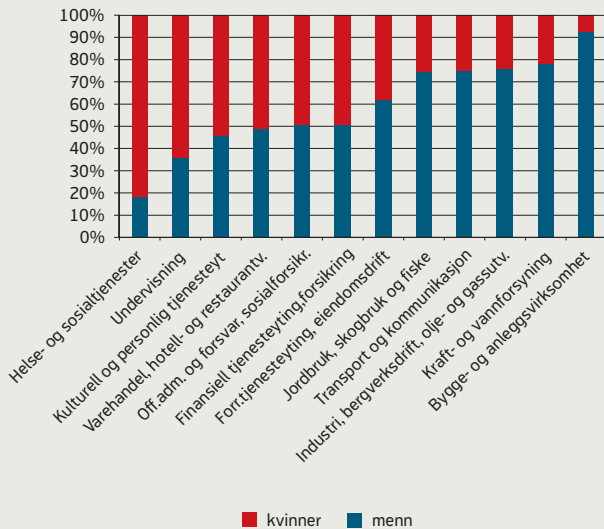
De næringene som har likest fordeling mellom kjønnene er offentlig administrasjon, forsvar og sosialforsikring, varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet og finansiell tjenesteyting og forsikring, hvor det er tilnærmet lik andel av kvinner og menn.

KVINNER ARBEIDER OFTERE DELTID, MEN ANDELEN MENN ER SVAKT ØKENDE

Når vi omtaler stillingsandeler bruker vi oftest inndelingen heltids- og deltidsarbeid. Heltidsarbeid defineres som 37 timer eller mer per uke. Deltidsarbeid kan imidlertid deles inn i kort og lang deltid. Kort deltid henviser til 1 til 19 timer per uke. Lang deltid henviser til 20 til 36 timer per uke.

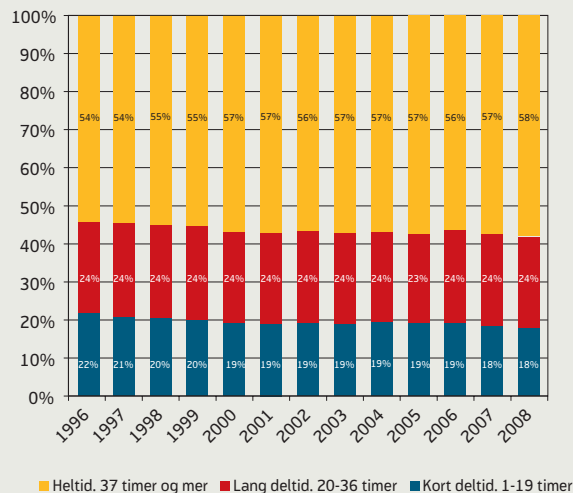
Figurene 5 og 6 viser at det er en betydelig høyere andel kvinner enn menn som arbeider deltid, og dette gjelder for alle årene fra 1996 til 2008. Figur 5 viser at andelen kvinner som arbeider lang deltid har holdt seg konstant på 24 prosent i hele perioden. Andelen kvinner som arbeider kort deltid har sunket fra 22 prosent i 1996 til 18 prosent i 2008. Andelen kvinner som arbeider heltid har økt fra 54 til 58 prosent i samme periode. Det har altså blitt en høyere andel kvinner som arbeider heltid og en lavere andel kvinner som arbeider kort deltid i denne perioden.

Figur 4:
Sysselsatte etter kjønn og næring. 4. kvartal 2008.

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ

Figur 5:
Sysselsatte kvinner etter stillingsandel og tid. 1996-2008.

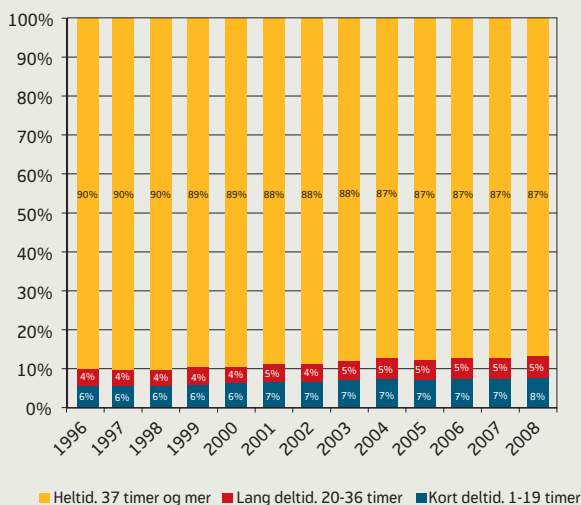

KILDE: ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN, STATISTISK SENTRALBYRÅ.

Figur 6 viser at andelen menn som arbeider deltid har økt noe i perioden 1996 til 2008. I 1996 var det 6 prosent menn som arbeidet kort deltid, mot 8 prosent i 2008. Andelen menn som arbeider lang deltid har økt med ett prosentpoeng i perioden, til 5 prosent i 2008. Andelen menn som arbeider

heltid har falt fra 90 prosent i 1996 til 87 prosent i 2008. Det har altså blitt en noe høyere andel menn som arbeider deltid i 2008, mens andelen som arbeider heltid har falt tilsvarende.

Figur 6:
Sysselsatte menn etter stillingsandel og tid. 1996-2008.

KILDE: ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN, STATISTISK SENTRALBYRÅ.

KVINNERS ANDEL AV MENNS INNTEKT SVAKT ØKENDE SISTE 10 ÅR

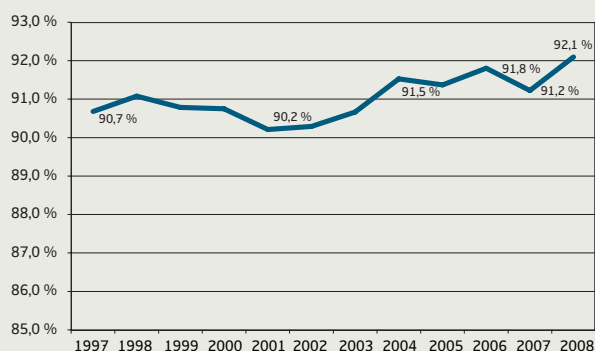
Kvinnens andel av menns inntekt for heltidsansatte presenteres i figur 7. Når vi sammenlikner månedsinntekt for heltidsansatte menn og kvinner, utgjorde kvinnens inntekt 92 prosent av menns i 2008. Figur 7 viser en svakt økende trend, når det gjelder kvinnens andel av menns inntekt. Utviklingen viser imidlertid noen svingninger, som kan forklares med konjunktursvingninger. Menns arbeidstilknøytning er mer konjunktursensitiv enn kvinnens, og lønnsinntektene vil da også svinge mer med konjunkturane.

Dersom vi tar hensyn til at mange kvinner og få menn arbeider deltid, som vist i figurene 5 og 6, vil altså forskjellene i faktisk utbetalt lønn bli større enn det som er presentert i figur 7. Lønnsutviklingen har også vært svakere for de som har deltidsarbeid enn for de som har fulltidsarbeid.

Det har vært mye oppmerksomhet rundt lønnsforskjeller mellom kjønnene, og Likelønnskommissjonen (2008) sammenfattet i 5 hovedpunkter hva som forklarer lønnsforskjellene mellom kjønnene:

- Forskjeller i utdanningslengde og alder forklarer svært lite av lønnsgapet i dag
- Kvinner og menn har om lag lik lønn i samme stilling i samme virksomhet
- Lønnsgapet følger det kjønnsdelte arbeidsmarkedet
- Forhandlingssystemet opprettholder stabile lønnsrelasjoner, også mellom kvinner og menn
- Lønnsforskjellene vokser i småbarnsfasen.

Figur 7:
Kvinnerns andel av menns mediane månedsinntekt¹ for heltidsansatte i perioden 1997 til 2008.

¹ Månedsinntekt omfatter utbetalt avtalt lønn, uregelmessige tillegg, bonus, provisjon etc., men ikke medregnet overtidsgodtgjørelse.

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ.

Likelønnskommisjonen peker altså på at lønnsgapet følger det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, som har blitt presentert ovenfor gjennom utdanning og næringsfordelt sysselsetting. De peker i tillegg på at lønnsforskjellene øker i småbarnsfasen. Tall for uttak av foreldrepenger i forbindelse med fødsel underbygger dette ved at det er mor som i størst grad tar ut foreldrepenger. Fedrekvoten har blitt utvidet ved flere tilfeller de siste årene, senest juli 2009 da fedrekvoten økte til 10 uker.

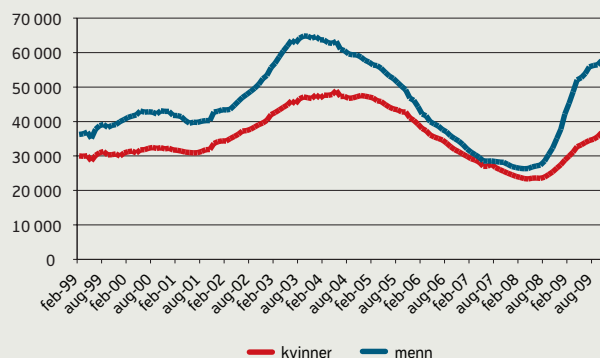
UTVIKLINGEN I ARBEIDSLEDIGHETEN BLANT MENN ER MEST KONJUNKTURENSENSITIV

Den sesongjusterte utviklingen for helt ledige og tiltaksdeltakere fra februar 1999 til november 2009 presenteres i figur 8. Antallet helt ledige og tiltaksdeltakere har vært høyere for menn enn for kvinner i hele denne perioden.

Ledigheten har over lengre tid utviklet seg ulikt for menn og kvinner, men det varierer over tid og med konjunkturerne hvor stor denne forskjellen mellom kjønnene er. Kjønnsegregeringen i det norske arbeidsmarkedet forklarer mye av denne forskjellen. Selv om det er flere menn enn kvinner i arbeidsstyrken, viser figuren klart at ledighetsnivået er høyere og mer konjunktursensitivt for menn.

På slutten av 1990-tallet var norsk økonomi inne i en høykonjunktur. Differansen mellom ledighetsnivået for menn og kvinner var på dette tidspunktet rundt 6 000. I august 2003 var det derimot over 18 000 flere ledige menn enn kvinner. I denne perioden var arbeidsmarkedet spesielt svekket for næringer hvor menn er overrepresentert, som bygg og anlegg, industri og IKT. Dette er næringer som er sensitive for konjunkturutviklingen i norsk og internasjonal økonomi. IKT-næringen ble særlig hardt rammet av nedgangskonjunkturer, noe som hang sammen med et svært høyt aktivitetsnivå på slutten av 1990-tallet og ved årtusenskiftet. Når det gjelder industrien, ble næringens konkurransevne svært skadelidende av det høye rentenivået i Norge ved inngangen til dette tiåret. Dette kom blant annet som følge av de høye lønnsoppgjørene på slutten av 1990-tallet, samt i 2000 og 2002. Norske bedrifters konkurransevne svekkes når lønnsveksten er høyere enn hos hovedkonkurrentene. Disse faktorene førte samlet til at norske bedrifter fikk svekket sin konkurransevne, noe som bidro til redusert sysselsetting og økt arbeidsledighet. Det relativt høye rentenivået bidro også til at veksten i privat konsum ble svakt, noe som også svekket etterspørselen etter arbeidskraft.

Figur 8:
Utviklingen i summen av antall tiltaksdeltakere og helt ledige arbeidssøkere for kvinner og menn. Sesongjusterte tall. Februar 1999–november 2009.

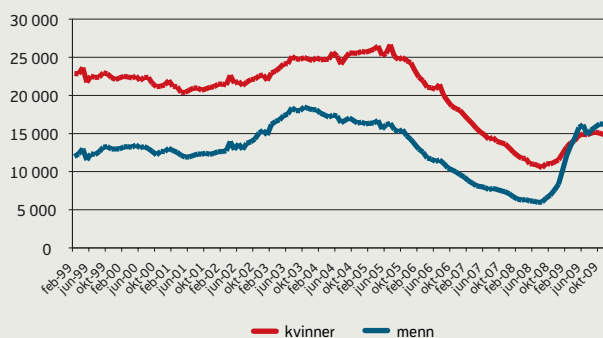
KILDE: NAV

Arbeidsmarkedet snudde i 2004, og juli 2007 var det tidspunktet hvor differansen mellom kjønnene var minst med 900 flere mannlige helt ledige og tiltaksdeltakere enn kvinnelige. I denne oppgangskonjunktoren falt arbeidsledigheten mest og raskest for menn. Det hittil siste vendepunktet i det norske arbeidsmarkedet kom i 2008, og som følge av finanskrisen høsten 2008 fikk vi en sterk vekst i arbeidsledigheten. Arbeidsledigheten økte sterkest for menn, og i november var forskjellen mellom kjønnene økt til 20 000 personer.

ANTALLET DELVIS LEDIGE HØYEST FOR MENN FOR FØRSTE GANG I 2009

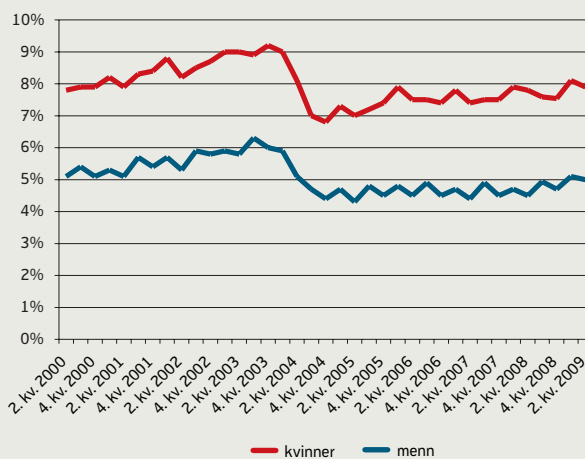
Registrerte delvis ledige arbeidssøkere er personer som arbeider deltid og som ønsker lengre arbeidstid. Figur 9 viser utviklingen i delvis ledige arbeidssøkere fra februar 1999 til november 2009. Den viser at det historisk sett har vært flest kvinnelige delvis ledige arbeidssøkere. Det er først i april 2009 at tallet på delvis ledige mannlige arbeidssøkere overstiger tallet på kvinnelige. Dette må sees i sammenheng med den sterke økningen i arbeidsledigheten som følge av finanskrisen høsten 2008. Forverringen i arbeidsmarkedet kom da først og fremst i de mannsdominerte yrkene innen industri og bygg og anlegg. Endringer i permitteringsregelverket som kom 1. halvår 2009 gjorde det også lettere for arbeidsgivere å permittere i lavere stillingsandeler enn tidligere og å rullere permitteringen blant de ansatte. Dette vil påvirke tallet på delvis ledige.

Figur 9:
Utviklingen i delvis ledige arbeidssøkere kvinner og menn. Sesongjusterte tall. Februar 1999–november 2009.

KILDE: NAV

Figur 10:
Utviklingen i legemeldt sykefravær for menn og kvinner. 2. kvartal 2000–2. kvartal 2009. Prosent av avtalt dagsverk.

KILDE: NAV

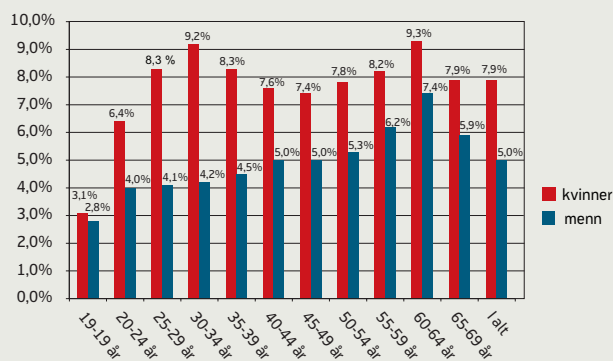
KVINNERS OG MENNS SYKEFRAVÆR

Figur 10 viser utviklingen i det legemeldte sykefraværet for menn og kvinner. I denne perioden, fra og med 2. kvartal 2000 til og med 2. kvartal 2009, har sykefraværet vært høyere blant kvinner enn blant menn. Den relative forskjellen mellom menns og kvinners sykefravær har også økt. I 2. kvartal 2000 var kvinners sykefravær 1,5 ganger så høyt som menns, og i 2. kvartal 2009 var kvinners sykefravær 1,7 ganger så høyt. Den langsiktige utviklingen i denne perioden har altså vært at kvinners sykefravær har økt mer enn sykefraværet blant menn.

NAVs sykefraværstatistikk, presentert i figur 11, viser at kvinner har høyere sykefravær enn menn i alle aldersgrupper fra 20 til 69 år, og at sykefraværet hos kvinner er spesielt høyt i aldersgruppa 20–39 år. I en analyse av sykefravær og svangerskap kommer det frem at sykefraværet under svangerskap er en viktig forklaring på hvorfor sykefraværet hos kvinner i alderen 20–39 år er høyere enn hos menn i samme aldersgruppe. Mens kvinner i alderen 20–39 år gjennomsnittlig hadde 7,3 prosent sykefravær i andre kvartal 2006, hadde gravide i samme aldersgruppe 22,4 prosent sykefravær i samme periode. Dersom vi utelukker gravide fra analysen, reduseres kjønnsforskjellen i sykefraværet kraftig i aldersgruppa 20–39 år (Myklebø 2007).

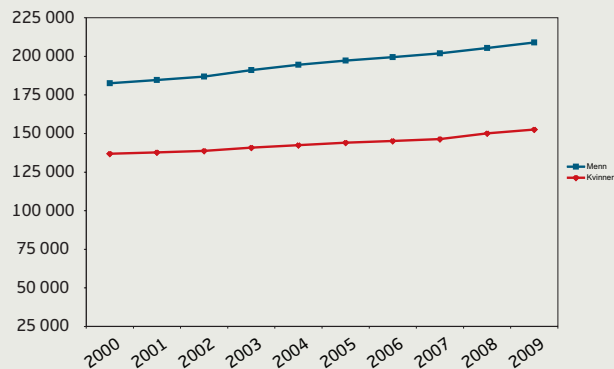
Som vist ovenfor er en viktig dimensjon i det kjønnsdelte arbeidsmarkedet at menn og kvinner arbeider i ulike næringer. Dette kan også forklare noe av forskjellene i sykefraværet i de eldre aldersgruppene.

Figur 11:
Legemeldt sykefravær for menn og kvinner etter
alder. 2. kvartal 2009. Prosent av avtalte dagsverk.

KILDE: NAV

Figur 12:
Alderspensionister. Kjønn og alder. Kvinners andel
av menns pensjon i prosent. Gjennomsnittlig årlig
pensjon. 30. juni 2000-2009. Beløp i kroner.

KILDE: NAV

ALDERSPENSJON

Den gjennomsnittlig årlige pensjonen var 209 000 kroner for menn og 152 600 kroner for kvinner ved utgangen av 1. halvår 2009. Kvinnenes pensjon utgjorde dermed 73 prosent av mennenes.

Figur 1 viste at yrkesdeltakelsen har økt for kvinner fra 44,7 prosent i 1972 til 70,7 prosent i 2008. Kvinnenes inntog på arbeidsmarkedet må også sees i sammenheng med økning i utdanningsnivået blant kvinner som er presentert i figur 2. Den fulle effekten av dette vil derfor ikke være synlig for dagens pensjonister. Kvinners yrkesdeltakelse er nesten på høyde med menns og utdanningsnivået er til dels høyere blant kvinner enn menn. Til tross for dette, fører utdannings- og yrkesvalg, samt deltidsarbeid, til at kvinnelige pensjonister også i årene framover vil ha tjent opp lavere tilleggspensjon enn menn.

KILDER:

Myklebø, Sigrid (2007) «Sykefravær og svangerskap». *Arbeid og velferd nr. 3-2007*.
OECD Employment Outlook 2002.
NOU 2008:6. *Kjønn og lønn. Fakta, analyser og virkemidler for likelønn*.